H4i MÄÄRÄISET SANAT (ktiv male)

(päivitelty 31.10.2023)

H4 HEPREA KIELIOPPI https://gen.fi/h4.html
H4i LAUSEOPPI https://gen.fi/h4i.html
H4i Määräiset sanat (ktiv male)
https://gen.fi/h4i-maaraiset-sanat-kt.html

SISÄLLYSLUETTELO

00. Dokumentteja
0. Johdanto
1. Artikkeli
2. Erisnimi
3. Omistusliite
4. Määräinen omistaja rakennegenetiivissä
5. Persoonapronomini

00. DOKUMENTTEJA

H Heprea, sivukartta
https://gen.fi/h-sivukartta.html

Academy of the Hebrew Language (Heprean kieliakatemia) (AHL)
https://hebrew-academy.org.il/
Liljeqvist, Matti: Vanhan testamentin heprean ja aramean sanakirja.
Finn Lectura 2010 (MLH)
Lyytikäinen & Gamzu: Opi hepreaa. 2. p. Aurinko Kustannus 2020 [2017] (LG)

0. JOHDANTO

Tämän dokumentin voi lukea myös vokalisoituna:

H4i Määräiset sanat
https://gen.fi/h4i-maaraiset-sanat.html

Sanan määräytyneisyys tulee lauseopissa esiin erityisesti seuraavissa tilanteissa:

- 1. attribuutti seuraa pääsanansa määräytyneisyyttä
  vrt. nominaalilause, jossa subjekti on yleensä määräinen ja predikaattina toimiva adjektiivi puolestaan epämääräinen

- 2. määräisen objektin eteen on nykyhepreassa liitettävä et-prepositio, epämääräisen objektin eteen sitä ei saa laittaa

- 3. määräinen objekti voidaan usein kääntää suomeen kokonais- eli totaaliobjektilla erityisesti menneen ajan ilmaisuissa:
  □ näin lapset (nominatiivin kaltainen akkusatiivi)

- 4. epämääräinen objekti voidaan puolestaan usein kääntää osa- eli partitiiviobjektilla:
  □ näin lapsia (partitiivin kaltainen akkusatiivi)

- 5. rakennegenetiivissä (status constructus, nismach) määräinen omistaja tekee myös omistettavasta määräisen,
  epämääräinen omistaja tekee vastaavasti omistettavasta epämääräisen

- 6. nominaalilauseessa, jossa subjekti ja predikaatti ovat samassa määräytyneisyysmuodossa olevia substantiiveja, on nykyhepreassa käytettävä sidesanana kopulaa (engl. particle of being) eli kolmannen persoonan pronominia (hu, hi, hem, hen)

- 7. subjekti, joka on lauseen tärkein sana ja josta jotakin kerrotaan, on lauseen tunnetuin/määrätyin sana

Sana on määräinen eli tietty/määrätty, jos

- 1. siinä on artikkeli

- 2. se on erisnimi

- 3. siinä on omistusliite eli possessiivisuffiksi

- 4. sillä on rakennegenetiivissä (st. constr., nismach) määräinen omistaja

- 5. se on persoonapronomini

1. ARTIKKELI

Sana on määräinen, jos siinä on heprean tai aramean artikkeli.

-ה hepr.

-א aram.

(8)

אבא אימא סבא סבתא

= האב האם הסב הסבה

(oma) isä, (oma) äiti, (oma) isoisä, (oma) isoäiti

האבות האימהות הסבים הסבות

{{סבתות}} סבות

הבת היפה

(tietty) kaunis tytär

- adjektiiviattribuutti
- attribuutti on samassa määräytyneisyysmuodossa kuin pääsana

vrt.

הבת יפה.

(Tietty) tytär on kaunis.

- nominaalilause
- predikaattina toimiva adjektiivi on epämääräisessä muodossa

הברית החדשה

Uusi liitto, Uusi testamentti

- adjektiiviattribuutti

vrt.

הברית חדשה.

Liitto on uusi.

- nominaalilause

(5)

אבא הזקן

(oma) vanha isä = (oma) isoisä = סבא = הסב

• adjektiiviattribuutti

vrt.

אבא זקן.

Isä on vanha.
• nominaalilause

אני אוהב את אימא.

Minä rakastan (omaa) äitiä.
• määräinen objekti, nykyhepreassa et-prepositio pakollinen

שרה שרה את השיר.

Sara on laulamassa (tiettyä) laulua.
• määräinen objekti, nykyhepreassa et-prepositio pakollinen

2. ERISNIMI

Erisnimi eli propri on aina määräinen.

(6)

האלוהים הטוב

hyvä Jumala
• adjektiiviattribuutti

vrt.

האלוהים טוב.

Jumala on hyvä.
• nominaalilause

ירושלים החדשה

uusi Jerusalem
• adjektiiviattribuutti

דוד המלך

kuningas Daavid
• substantiiviattribuutti eli appositio

vrt.

דוד מלך. \ דוד הוא מלך.

Daavid on kuningas.
• nominaalilause, jossa subjekti ja predikaatti ovat eri
määräytyneisyysmuodossa olevia substantiiveja:
kopula ei pakollinen

דוד הוא המלך.

Daavid on (se/tietty) kuningas.
• nominaalilause, jossa subjekti ja predikaatti kumpikin
määräisiä substantiiveja: nykyhepreassa pakollinen kopula

(9)

אנחנו אוהבים את ישוע.

Me rakastamme Jeesusta.
• määräinen objekti, nykyhepreassa et-prepositio pakollinen

דברי אדוני הקדושים
= הדברים הקדושים של אדוני

Herran pyhät sanat
• rakennegenetiivissä määräinen omistaja

vrt.

דברי אדוני קדושים.
= הדברים של אדוני הם קדושים.

Herran sanat ovat pyhät/pyhiä.
• nominaalilause
• kopula ei ole pakollinen, mutta kuitenkin suositeltu
pitkähkön subjektin jälkeen

ישוע הוא אלוהי ישראל.

= ישוע הוא האלוהים של ישראל.

Jeesus on Israelin Jumala.

• nominaalilauseessa sekä subjekti että predikaatti ovat määräisiä substantiiveja: nykyhepreassa pakollinen kopula

vrt.

ישוע, אלוהי ישראל

= ישוע, האלוהים של ישראל

Jeesus, Israelin Jumala

• substantiiviattribuutti eli appositio (lauseke "Israelin Jumala")

3. OMISTUSLIITE

Sana on määrätty, jos siinä on omistusliite eli possessiivisuffiksi.

(9)

בני הטוב

= הבן הטוב שלי

hyvä poikani

• adjektiiviattribuutti

vrt.

בני טוב.

= הבן שלי טוב.

Poikani on hyvä.

• nominaalilause

ישוע אוהב את כולם.

Jeesus rakastaa kaikkia/jokaista ("heitä kaikkia").

• suffiksin tähden määräinen objekti, nykyhepreassa et-prepositio pakollinen

מילות שירו היפות

= המילים היפות של השיר שלו

hänen (mask.) laulunsa (yks.) kauniit sanat

• rakennegenetiivissä määräinen omistaja

אדונינו הוא האלוהים העליון.

Herramme on korkein Jumala.

• nominaalilause, jossa sekä subjekti että predikaatti ovat määräisiä substantiiveja: nykyhepreassa pakollinen kopula

vrt.

אדונינו, האלוהים העליון, הוא קדוש.

Herramme, korkein Jumala, on pyhä.

• kopula ei ole pakollinen, mutta kuitenkin suositeltu pitkähkön subjektin jälkeen
• lauseke "korkein Jumala" on substantiiviattribuutti eli appositio

4. MÄÄRÄINEN OMISTAJA RAKENNEGENETIIVISSÄ

Sana on määrätty, jos se on omistettavassa eli rakennemuodossa (st. constr., nismach, "tukeutuva") ja sen omistaja on määrätty.

(8)

כוס הקפה האדומה

(se) punainen kahvikuppi

• adjektiiviattribuutti, määräinen pääsana

vrt.

כוס קפה אדומה

(joku) punainen kahvikuppi

• adjektiiviattribuutti, epämääräinen pääsana

כוס הקפה אדומה.

(Se) kahvikuppi on punainen.
- nominaalilause

בית יהוה הקדוש

= הבית הקדוש של יהוה \

הבית של יהוה הקדוש

Jahven/Herran pyhä temppeli tai pyhän Jahven/Herran temppeli
- adjektiiviattribuutti

vrt.

בית יהוה קדוש.

= הבית של יהוה הוא קדוש.

Jahven/Herran temppeli on pyhä.
- nominaalilause
- kopula ei ole pakollinen, mutta kuitenkin suositeltu pitkähkön subjektin jälkeen

(10)

ספר אחי החדש

= הספר החדש של האח שלי \

הספר של האח החדש שלי

veljeni uusi kirja tai uuden veljeni kirja
- adjektiiviattribuutti

vrt.

ספר אחי חדש.

= הספר של האח שלי הוא חדש.

Veljeni kirja on uusi.
- nominaalilause
- kopula ei ole pakollinen, mutta kuitenkin suositeltu pitkähkön subjektin jälkeen

דם ישוע היקר

= הדם היקר של ישוע \

הדם של ישוע היקר

Jeesuksen kallis veri tai kalliin Jeesuksen veri

- adjektiiviattribuutti

vrt.

דם ישוע יקר.

= הדם של ישוע הוא יקר.

Jeesuksen veri on kallis.

- nominaalilause
- kopula ei ole pakollinen, mutta kuitenkin suositeltu pitkähkön subjektin jälkeen

5. PERSOONAPRONOMINI

H4E Persoonapronominit
https://gen.fi/h4e-persoonapronominit.html

Persoonapronominit ovat luonnostaan määräisiä sanoja. Siksi niihin ei voi esim. liittää artikkelia.

Kolmannen persoonan pronomineja (hu, hi, hem, hema, hen, hena) voidaan käyttää myös demonstratiivipronomineina merkityksessä "se, tuo, ne, nuo". Silloin niihin voidaan liittää artikkeli.

(1 + 2)

הבן ההוא

se/tuo poika

Nominaalilauseessa sekä subjekti että predikaatti voivat olla määräisiä sanoja. Persoonapronomini on lähtökohtaisesti se tunnetuin ja määrätyin eli subjekti.

אתה האיש.

Sinä olet se mies. (2Sam12_07)

האיש אתה.

Se mies olet sinä. / Sinä olet se mies.

- "ata" on yhä edelleen subjekti ja "ha'ish" predikaatti
- käänteinen sanajärjestys kuitenkin korostaa "se mies" -ilmaisua